

Incipit prologus i expositione
ne decalogi scdm fratre Johā
nē Sider. sacre theologie pro
fessorē ordinis predicator

Decalogi legē
sacratissima;
ōmū dīnitus
p̄thoplastoz
insertam cor
dibus: et de
nuo dei digi
to in tabulis exaratā lapideis
postremo q̄ per incarnatū al
tissimi verbū propalatā cristi
colis. vbi quidā ait. **S**i vis ad
vitā ingredi serua mandata.
Hanc normā cūctorū fidelū
regulā iter ⁊ directoriū eē oñi
derans ⁊ fratrū mei ordinis q̄
predicatorū ē vobis satisfacere
cupiēs p̄ multorum temporū
curricula ex famosorū dīcō di
uine sophie preceptorū tā p̄
p̄dicantium q̄ pro confessorū
debitis exercitijs p̄ticularia et
sp̄tialia dei ⁊ ecclie mandata
i vnū preceptorū colligere i
sequētibus studiū singula de
calogi precepta s̄b̄ distinguē
do p̄ sp̄tialia capitula ut ita p̄
cepta paterēt cuiq̄ lucidius
Pro quo labore in p̄cor a lōre
sequentium oraciōem imp̄tri
quātulācūq̄ paruulā ut eter
ne sapientie a qua cūcta bona
p̄cedūt pro p̄mo copulari in

patria tandē merear. aē.

Incipit p̄ceptorū dīne legis
Capitulum primum

Vnt igitur tria p̄n
cipaliter p̄notāda
preceptorū preābu
la. Primo q̄ stricte
deus vult p̄cepta sua custodi.
Secūdo q̄ ratio b̄le sit deo in
preceptis suis per obediēcia;
sb̄ici. Tercio quomodo prece
pta habēt distinguī. **Q**uātū a
ad primū. illō docet scriptura
multipliciter. Nā p̄ trāsgressi
one p̄cepti vnus de nō edēdo
fructū vitidum primiparet
⁊ tota posteritas dānata est
gen. ij. Itē precepta iūbentur
meditanda. in domo. extra. in
via. dormiendo. ⁊ vigilando.
deu. vi. Item primū p̄ceptum
p̄ blasphemias quidā trāsgre
diēs a deo iūbentur extra castra
ab oibus lapidari. leuiti. xxiiij.
Itē quidā modica ligna sab
bato colligens similiter lapi
datur numeri. xv. Item Saul
sc̄d; sonū lre d̄tra dei preceptū
seruās victimanda de regno
eicitur ⁊ a demone possidetur
i. re. xvi. Item oza archam cō
tra dñi preceptū tangēs sub
tanee a deo occiditur. ij. regū
.vi. Itē p̄pheta bonus cōtra dei
preceptū manducās pat̄no

*Istū libru dedit m̄gr Theodericus venrad sacre theologie professor cōuentui et fr̄ib; Crucifensī
ducedoz. ut ozēt deū eo pro eo.*

sepulchro priuatur a vita. 3. Re. viij. que tria exempla sunt contra excusantes se in transgressione dei preceptorum ut inquit per intentionem bonam. **I**do dicit ps. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. i. valde. **Q**uo ad. ij. ad seruandum dei mandata septem nos inducere debet. **P**rimo summa auctoritas dei precipientis qui hinc in nos vniuersalem plenam dominum. tum quia creauit. tum quia regit seu gubernat cuncta. **A**d talem autem principem pertinet condere leges nobis et nos obedire sibi et honorare. corde. verbo. et factis. ideo preceptis frequenter permittit. **E**xodi. xx. ego dominus deus tuus. **S**ecundo ad idem nos debet inducere immensa dignitas et maiestas quae hinc per personam eminentiam pulchritudinem. et alia sua propria. propter quam merito deberemus eum reuereri et ei obedire. et eum honorare. magnum enim est non obedire plato minori maius superiori. sed maximum in finite dignitatis principis. ut per simile patet in politica humana. **T**ertio contra preceptorum robilitas. tum quia procedunt a sapientissimo. tum quia sunt omnia secundum deum recte rationis naturalis. ut declaratur in. iij. lib. sententiarum. di. xxxvij. **I**deo ratio. vñ. debet **M**andatum factum iustum et bonum. **Q**uarto preceptorum maxima utilitas. quia quintuplex. **P**rimo

bona ecclesie propria facit obseruatum contra mandatorum. secundum illud ps. participem me fac deus omnium timendum te. et custodit mandata tua. **T**otum hominem; ratificat. ecclesiast. xv. **D**edit deus homini mandata. que si seruari. seruaret eum scilicet in iustitia et equitate. et rectitudine. **A**micum dei constituit. **I**o. xv. **W**s amici mei estis si feceritis que precipio vobis. **M**ansionem trinitatis sacratissime efficit. **I**oh. xiiij. **S**i quis diligit me et patrem meum diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. **A**d vitam eternam ducit quia si vis ad vitam ingredi. serua mandata. **M**ath. xix. **S**ed aduerte quod optet omnia seruare. quia dicit **I**o. i. **S**i quis in vno offendit. factus est omnium reus. sic videlicet quod qui in vno peccato mortali deum offendit. inimicus dei constituitur. et si sic decedit. eternaliter damnabitur. non tamen tanta pena quanta ille qui in multis preceptis transgressor reperitur. **P**udor est certe pro temporalis precio tam prompte seruire homini. et ideo pro mercede eterna tam segniter obsequi. **Q**ui dicitur ad seruandum dei precepta. mouere debet malorum multiplicitas in qua currunt dei precepta non seruantes. **N**am auferit homini se ipsum. tum quia in huiusmodi dyaboli redigit. quia omnis qui facit

peccatū seru? ē p̄ccā. ioh. viij.
Tu etiam qz meli? est hō isti
 finatus non fuisset si sic mori
 tur. **A**ufert hōi oīa bona opera
 qz si caritatē nō habuero nō
 sū dicit ap̄lus. i. ad corin. xij.
Aufert etiam frat̄itatē ecclē.
 quam credim? i articulo **S**ā
 ctōz cōmūionē. de qua ps. p̄
 ticeps ego sū oīm timēciū ac
 ut p̄dictū ē. **A**ufert societatem
 factōz in p̄ria ⁊ vitā eternam
 de qua ap̄. ad gal. v. enume
 ratis p̄ceptoz trāsgressiōibz
 sic cōcludit. Qui talia agunt
 regnū dei nō possidebūt. **S**ex
 to nos mouere d; bñficiōrum
 diuinoz magnitudo ⁊ multi
 tudo. i. tolerando mala n̄ra ut
 peniteamus dando eucaristiaz
 ⁊ sac̄ra. ut sanemur. ⁊ canendo
 nos vaieut resurgam? custo
 diendo ne moriamur. ⁊ vitam
 eternam p̄mittendo. ne despe
 remus. vnde si tot bñficijs in
 grati fuerimus. grauius pecca
 mus. **C**uius exēplū habemus
math. xvij. In seruo cui debi
 ta dimissa fuerāt. qui alteri di
 mittere noluit. ⁊ math. xxv.
 de suo nequā. qui dñi talentū
 abscondit. **S**eptimo mouere
 d; mandatoz possibilitas. nā
 leue ē mādata dei seruare. ma
 th. xi. xi. Iugū enī meū suaue est
 ⁊ onus meum leue. Et. i. io. v.
Mādata eius grauiā nō sūt.

Et Iero. i. exposicōe fidei cat̄o.
Anath̄a sit inquit q̄ dicit deū
 aliq̄d nob̄ p̄cepisse ⁊ hōiez im
 plere illō non posse. **R**ō leuā **E**
 tatis ē quīplex. **N**ā leuā fa
 cit p̄mo caritas q̄ oīa suffert.
 oīa sustin; s̄m ap̄. i. cori. xij.
 vñ puus in caritate laborat p̄
 ceptis pareūdo. de q̄b? math.
vij. **A**rta est via que ducit ad
 vitam. ut ps. dicit. p̄pter v̄ba
 labioz tuoz ego custo diuī
 vias duras. sed magnus in ca
 ritate viam mandatoz currit
 dicente ps. viam mandatoz
 tuoz cucurri. cū dilatasti cor
 meum sc; in caritate **S**ecūdo
 qz natura ad mandatoz obf
 uacōem inclinat. oīa enī bonū
 appetunt. primo ethi. **T**ercō
 qz premū maximū p̄mittitur
 q̄ ocul? nō vidit deus abste
 que ip̄parasti exspectantibus te
psa. lxiij. **Q**uarto quia coad
 iutor est xp̄s qui s̄m ap̄osto
 lū opatur in nob̄ velle ⁊ p̄fi
 cere p̄ bona volūtate. phi. ij.
Quinto qz iuuant nos virtu
 tes infuse. angel? n̄r. ⁊ oī ecclē
 sac̄ra. ⁊ multa similia. **V**ia au
 tem vicōz in se viceuersa p̄p̄
 quīq; dura ē. **P**rimo p̄pter **f**
 iusticiam dei que nō finit hic
 peccm̄ impunitū. **D**ñ aug? i.
cōfess. **I**ussisti dñe ⁊ ita ē ut pe
 na sit sibi oīs aim? inordina
 tus **S**ecūdo qz ē oīa naturā

eo qd con raco em. vnde. ii. ethi
 corz in diffinicoe virtutis dici
 tur esse determinata racione put
 sapiens determinabit. Tercio qd
 eternu supplitiu meretur ppter
 qd viciois math. xxv. iudex di
 cit. Discedite a me maledicti
 igne eternu. Quarto qd vicia
 sibi contrariatur. puta prodiga
 litas avaritie et sic de alijs ut di
 cit phus. iij. ethicoz. Quinto
 qd viam vicoz no adiuuat sa
 cti angeli nec deus q nescit pa
 trocinu prestare criminibus
Si qd facit vitia dultia. **R.** qd
 quaqz corp? aiale. habitus ra
 dicati. multitudo deliquetium.
 suafus inimicoz et affectus te
 pidus ad ardua. de prio dicit
 gall. v. Caro occupat aduer
 sus spum et spūs aduer sus car
 ne. Et itez maifesta sūt opera
 carnis q sunt fornicaco immū
 ditia luxuria et. de radicatis ha
 bitibz malis dic. phs. ij. ethi.
 qd propte et delectabiliter fati
 unt vitia oparia quib? diffici
 le ē recedere. vnde iere. xij. Si
 ethiops pot mutare pelle sua
 aut pardus varietates suas et
 vos poteritis benefacere cu didi
 ceritis malu. De. iij. vicz de mul
 titudie delinquetiu ptz in ps.
 dicete. Cū factō sanctus eris
 et cū puerso puerteis. hinc est
 qd petrus inter xpī discipulos
 manens factus fuit. Sed cū

in turba pplariū fuit ter xpm
 negavit. De. iij. vicz de suafu
 inimicoz dicit apl? .ij. cor. xi.
Ipse sathanas trasfigurat se i
 angelu lucis. Sicut fecit xpo
 math. iij. dices Si fili? dei es
 dic ut lapides isti panes fiant
 De quinto vicz affectu tepido et
 sensualitate remurmurate ait
 xps math. xxvi. Spūs quide
 p? optus est caro aut infirma
Quintum aut ad. iij. de distm
 ctioe pceptoz nondū fm scm
 thō. i. 2. q. xci. Qd lex quintu
 plex ē. vna generalis quā deo
 naturaliter cuilibz indidit rei
 ut suo creatori obediret. hanc
 legē nulla creatura trasgredi
 tur irracōnalis. nā celū quoti
 die circum de quo in ps. Sta
 tunt ea i eternū et in seculū secu
 li. pceptum posuit et non pteri
 bit. Quatuor elemēta et aues
 iura sua natuālia seruāt et alia
 similit natuālia. Secūda lex ē
 nature de qua rō. ij. Bentes q
 legem non habēt naturaliter
 ea que legis sūt faciunt. hxc di
 ctat virtutes esse faciendas. vi
 tia fugienda. Sue volum9 ut fa
 ciāt nob hoies eadem eis facta
 m9. et filiter de dimissioe. vñ
 math. vij. ait saluator. Oia q
 cūqz vultis ut faciāt vob hoies
 et vos facite illis. hxc est ei lex et
 aphe. Lex hxc ē. ad felicitatē
 naturalem p virtutes morales

do cet vñre ut patuit in phis
Tercia est lex hūana ciuilis.
 quā plati seculares statuunt.
 de qua pū. viij. p me reges re
 gnant. 7 legū cōditores iusta
 decernūt. **Quarta** hūana ecclā
 astica p aplicos. a cōsilia. ac
 dyocesanos 7 supiores spūa
 les tradita. de qua decretorū a
 decretalū libri pleni sunt. **Quinta**
 diuina pncipalit̄ in decalo
 go cōtēta. de q̄ vbi th̄ma. **He**
 leges oēs tūc recte sūt cū ab
 eterna lege. i. a dīma rōne oīa
 rite p̄ cōncipiente deiuātūz di
 rigūtūz 7 mouentūz. s̄m th̄o.
 h̄ ibid. **In** decalogo itaqz. exo.
 .xx. deus hoīb; pūdit. ut dicit̄
 .s̄. th̄o. ibidē. q. c. **Sic** pncēps
 reipublice pūdere d; ad quē
 spectat tria pūdere in s̄bdit̄
Prīo quō se bñ habeant ad su
 periore. **Secūdo** quō bñ se ha
 beant inferiores ad se mutuo
Tercio quō quisq; sit intra
 se bene ordinatus. **Secūdo** h̄c
 igitur pncipaliter. p̄mo neces
 saria sunt p̄cepta ordinantia
 s̄bditos debite ad pncipē suū
Prīmo sic q; fideliter obediāt
 ei a cōtemnātūz inimici p̄ci
 pis. qd̄ deo facim; colendo eū
 non de moia. **Secūdo** sic ut ho
 nozetur caute. ita q; ore non
 inuanū nomē eius assumatur
Tercio q; obsequijs certo die
 honozetur. **Secūdo** necāria

sunt p̄cepta pacē inter famū
 los ad inuicē cōsuātia. **Prīmo**
 sic q; p̄p̄inquis s̄bueniam; ho
 nozando pentes. **Secūdo** ut
 p̄ximum corpe nō ledam; p
 occasione. **Tercio** nec in p̄soā
 oīūcta puta vxore l̄ filia. **Quarto**
 nec i reb; p furtū. **Quinto** nō
 vrb; p falsū testimoniū. **Ter**
 cō necessariū est ut q;sq; dei fa
 mul; intra se pacifice regatur
 qd̄ regimen null; pncēps deo
 dempto facere pōt. qz interio
 ra nō vid; . **Ideo** voluntas duo
 bus vltimis p̄ceptis op̄scitur
 ne cupiam; vxorē p̄ximi. nec
 res eius. **Et** sic satis fit precep
 to triplicis dilcōnis sc; dei per
 tria. p̄ximi p quōq;. 7 sui p vlti
 ma duo. **Deus** eni math. xxij.
 triam gñe p̄cipit. videlic; sui
 dilcō; . dicendo. **Diligēs** dñm
 deū tuū ex toto corde tuo. dile
 ctōnem proxī . ibi a proxim
 tuū. dilcōem sui. ibi sicut te. id
 ē sicut te debes diligere. **In**
 grediendo igitur decalogum
 notand; **Prīmo** s̄m th̄o. i. 2. q.
 .c. q; decalogus tanq; capita
 lia quē p̄cepta otinet oīa p̄
 cepta alia vic; legis natuālis
 a q; scriptura 7 sapientes alij
 tradiderūt. **Secūdo** nōnd; q; q
 dā p̄cepta s̄m eūdem ibid; sūt
 affirmatiā. ut illa duo. **Sab**
 bata sanctifices. **Habeas** i ho
 noze p̄ntes. **Alia** sūt negatiā

ut omnia alia octo secundum eum. Aliquod tamen secundum boventum in .iiij. dixit .xxvij. est plura affirmativa quam negativa ut primum preceptum. Affirmativa semper ligant non pro semper id est non pro omni tempore et hora. Negativa utroque modo. Tercio nondum quod secundum iosephum quique precepta erant in una tabula prima vice quique alia quique erant in alia tabula. scilicet quod due tabule erant continentes totum decalogum significabant quod duo mandata scilicet dilectionis dei et proximi continent totum decalogum. idem secundum augustinum sequendo signatum non litteram prima tabula continebat tria precepta prima deo servientia. secunda continebat alia septem ad proximum pertinentia. **Est** itaque primum mandatum. **Exod. xx.** sic positum. **Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis non habebis deos alienos coram me. non facies tibi sculptile. neque omnem similitudinem que est in celo de super et que in terra deorsum. nec eorum que sunt in aquis sub terra non adorabis ea neque coles. hoc preceptum partem est affirmativam vice. ego sum dominus deus tuus. et tripliciter est negativum. **unus christus exponit math. iij.** hoc preceptum dicens dominum deum tuum adorabis et illi soli servies scilicet cultu latrice. nam secundum ieronymum in prima parte precipitur cultus latrice id est**

honor deo debitus. preceptum igitur hoc primum continet plura precepta particularia que in .xxij. capitulis sequentibus recitabuntur. quedam affirmativa et quedam negativa. Cum enim a domino deo habeamus tria aiam. corpore et res. iustissimum est ut ei serviamus istis et deum sic colamus. Sed secundum augustinum in enchiridion. deus colitur optime. fide. spe. et caritate. quibus aiam deum colimus. **Secundo** debemus colere corpe pro adoratione. **Tercio** rebus pro oblatione. decimam et filibus. **Aliaps** precepti est negativum tripliciter. **Fuerunt** enim quidam qui coluerunt plures deos sine institutione ymaginum vice. solem lunam et filia. contra quos dicitur non habebis deos alienos. alii coluerunt sub ymaginibus plures deos. contra quos dicitur. non facies tibi sculptile etc. non tamen tales coluerunt ymagines sed ymaginata. sicut nos hodie unum deum. alii ipsas ymagines adoraverunt et aliquid divini eis attribuerunt. **Contra** quos concluditur non adorabis ea neque coles. **unus** omnis supersticio in hoc puncto prohibetur. **Item** hic prohibetur quedam capitalia vitia put sunt moralia. **Primo** superbia. nam dicitur. **tho. 2. 2. q. Clij. ar. v.** Quod humilitas proprie respicit subiectionem hominis ad deum

et eōuerso supbia defectū h? s?bjectionis s?m scz q? aliquis extollit se sup id qd est sibi p fixū s?m dīmam regulā vel mensurā qua mensus est nob deus vñ ecclāst. x. **S**upbia hōmis est apostotare a deo. vbi etiā; inobediētia nōtur. **S**ecūdo p bibeatur hic accīdia quā tedet dūim obsequij, ac.

Capitulū secundum.

Quia primū pceptū pticulare vic; de tenē da vā fide que s?b p cepto cadit. **ma. 2. vl.** Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Qui vero non crediderit cōdenabitur: **T**ria pncipalit ponētur. **P**rimo q? a quot credenda sint simplici xpiano. i. non hnti curā aiāz. nec officium docendi publice scripturā sacra. **S**ecūdo quō et qualiter credere debeam? credēda. **T**er cō quo tuplices hōies. pceptū hoc transgrediantur. **Q**uā tū ad p mū nōndū. s?m thō. 2. 2. . q. 2. ar. viij. a s?m alios doctores q? cui; simplici suffic. ad salute; credere, explicite ea q? otinētur i simbolo aploz et q? ibi articuli cōmūes cōtinētur ordinate breuiter et vtiliter. **I**d circo statuit ecclā tales eē credendos a singulis. et addiscē

dos esse. **E**t sunt numero. xij. articuli ofiderādo auctores eorū qui fuerēt duodecā apli; di stiguēdo s?m credita sūt. xiiij. scz septē de dimitate. et septem de hūanitate. qz fides vid; ea i quib; felicitabimur. **E**st aut vita eterna. ut d; p xpm. io. x vij. ut cognoscant te solū verū deū et quē misisti ihxsum xpm **P**rimus igitur articulus respicit vnitatem diuine essentie.

Secundus patrem **T**ertius filium. **Q**uartus spūm sctum **T**res alij cōcernunt opacoē; dei ad extra q? ad triplex op9 p mū nature. ibi. creatorem celi et terre. secund9 op9 est gracie. **C**redo ecclā scām catholicam scōz omūionē. remissionem pccōz. et sub hīs cōtinētur omnia sacra. tertiū glorie. carnis resurrectionē. et vitam eternam amen. **S**eptem de humanitate sūt. **P**rimus. conceptus de spū scto. **S**ecūd9 natus ex maria virgie. **T**ertio passus crucifixus mortu9 et sepultus. **Q**uartus. descēdit ad inferna scdm aiām. **Q**uintus resurrexit a mortuis. **S**extus **A**scendit ad celos sed; ad dexteram patris omipotētis. **S**eptim9. inde venturus est iudicare viuos et mortuos. **M**os b articulos sic scire ordinate. sic distīguere et enumerare